

Türkiye Büyük Millet Meclisi 27'nci Yasama Döneminde Milletvekillerinin Parti Değiştirmeleri

Selcen ALTINBAŐ UMUT*

Özet

Siyasal katılımın önemli aktörlerinden olan milletvekilleri, siyasal partiler aracılığıyla ya da bağımsız olarak parlamentoda milletin tamamını temsil etme görevi üstlenirler. Parlamentoda temsil ve yasama faaliyetlerine devam ederken bazı milletvekillerinin parti değişikliğine gittiği bilinmektedir. Milletvekilleri tarafından üstlenilen temsil tüm millet adına gerçekleştirildiğinden milletvekillerinin parti değiştirmelerinin önemsiz bir detay olduğu akla gelebilir. Ancak Türk siyasal hayatına bakıldığında 2018 genel seçimleri öncesinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden bir grup milletvekilinin parti değiştirerek İyi Parti'nin seçimlere girmesine yol açtıkları düşünöldüğünde parti değiştirmenin önemli etkilere sahip olduğu görölmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, parti değiştirme sorunsalını gerekçeleri ve sonuçlarına odaklanmak suretiyle 27'nci Yasama Dönemi örneğinde incelemektir. Milletvekillerinin partilerini değiştirme gerekçeleri vermiş oldukları beyanatlarda temelinde araştırılmıştır. Yapmış oldukları açıklamalar içerik analizine tabi tutulmuştur. Parti değiştirme hakkında resmi basın toplantısı düzenlemeyen milletvekillerinin ayrılma nedenlerini değifre etmek amacıyla tirajı en yüksek ulusal gazeteler olan Sözcü, Sabah ve Hürriyet taranmıştır. 27'nci Yasama Dönemi milletvekillerinin; ideolojik ayrılıklar, antidemokratik uygulamalar, parti politikalarına karşı muhalefet, partilerin kuruluş amaçlarından uzaklaşma, ihraç etme, yeni partilerin çatısı altında siyaset yapma arzusu gibi gerekçelerle partilerinden ayrıldıkları tespit edilmiştir. Neticede milletvekillerinin parti değiştirmelerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki sandalye sayının dağılımına ve parlamentoda yeni partilerin doğmasına yol açtığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Milletvekili, Parti Değiştirme, Siyasal Parti, 27'nci Yasama Dönemi

MPs' Party Changes during the 27th Legislative Period of the Turkish Grand National Assembly

Abstract

Being important actors of political participation, members of parliament (MPs) are elected to represent the entire nation in parliament, either through political parties or independently. It is known that while continuing their representation and legislative activities in the parliament, some MPs changed their parties. Since the representation undertaken by MPs is on behalf of the entire nation, it may seem that MPs' changing parties is a minor detail. However, when we look at Turkish political life, it is seen that party switching has significant effects, given that a group from the Republican People's Party (CHP) switched parties before the 2018 general elections, leading the Good Party (İyi Parti) to enter the elections. In this context, the aim of this study is to analyze the problematic of party switching by focusing on its justifications and consequences in the 27th Legislative Period. MPs' reasons for changing their parties were investigated on the basis of their statements. Their explanations were subjected to content analysis. In order to decipher the reasons for the departure of MPs who did not hold an official press conference regarding their party changes, Sözcü, Sabah and Hürriyet, the national newspapers with the highest circulation, were scanned. It has been determined that MPs of the 27th Legislative Period left their parties for reasons such as ideological differences, anti-democratic practices, opposition to party policies, moving away from the founding objectives of the parties, expulsion, and the desire to do politics under the roof of new parties. As a result, it was revealed that the party switching of MPs led to the distribution of the number of seats in the Turkish Grand National Assembly and the emergence of new parties in the parliament.

*Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası Siyaset Anabilim Dalı, E-Mektup: altinbas.selcen@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0943-350X

Keywords: Member of Parliament, Party Switching, Political Party, 27th Legislative Period, Turkish Grand National Assembly (TGNA)

Giriş

Siyasal partiler, görüş, çıkar ve siyasal eylemler temelinde belli amaçlar doğrultusunda bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlerdir.¹ Demokratik süreçlerin işlenmesine aracılık eden siyasal partiler, özellikle modern demokrasilerin vazgeçilmezidir. Pratik açıdan doğrudan demokrasinin uygulanabilirliğinin zorlukları nedeniyle öne çıkan temsili demokrasilerde yönetim yetkisi halkın seçtiği ve halka karşı sorumluluğu olan temsilciler aracılığıyla kullanılmaktadır.² Yönetim yetkisinin temsilciler aracılığıyla kullanılması sürecinde siyasal partiler önemli roller üstlenmektedir. Partiler, mevzuata göre belirlenmiş yeterlilikleri sağladığı takdirde seçimlere girmektedir. Böylece parlamento üyesi olan milletvekilleri halkın temsilciliği görevini yürütmektedir. Partilerin yanı sıra bağımsız adaylar da yeterli oyu aldıkları takdirde parlamentoya girebilmektedir. Diğer yandan seçmenler savundukları politikalara uygun seçimler yapmak suretiyle yönetim yetkisini partilere veya adaylara devretmektedirler.³ Parlamentoda temsil görevini üstlenen milletvekilleri de bu politikaların hayata geçirilmesi için çalışmalar yürütmektedirler. Milletvekilliğine giden süreç her seçim sistemde farklı bir şekilde işlese de milletvekilleri temelde “yasama” görevini üstlenmektedirler.

Milletvekillerinin görevleri mensubu oldukları siyasal partilerin ilkeleri temelinde parlamentoda yerlerini aldıktan sonra başlamaktadır. Ancak yasama faaliyetlerine devam ederlerken bazı milletvekillerinin parti değiştirdikleri bilinmektedir. Bireysel veya grup hâlinde parti değiştirmeler olduğu gibi, temsilcisi olunan partinin kapanması veya bir başka parti ile birleşmesi sonucunda da parti değiştirildiği görülmüş ve görülmektedir.⁴ Milletvekillerinin parti değiştirmeleri; ilgili seçim bölgesinde söz konusu partinin güç kaybetmesi, parti imajının zedelenmesi, yeni partilerin kurulması, partilerin seçimlere katılabilme yeterliliklerinin sağlanması gibi önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmeye istinaden okumuş olduğunuz bu çalışmada milletvekillerinin parti değiştirmelerinin nedenleri ve sonuçları incelenmektedir. Çalışmanın örneğini Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 27'nci Yasama Dönemi milletvekilleri oluşturmaktadır. Bu yasama döneminin tercih edilme nedeni seçim ve hükümet sisteminde yapılan değişikliklerle birlikte parti ittifaklarının önünün açıldığı ve büyük partilerden yaşanan kopuşlarla yeni partilerin kurulduğu son dönem olmasından kaynaklanmaktadır. Esasında parti değiştirme olgusu dönem sınırlanamayacak kadar kapsamlı bir konu olsa da çalışmanın mahiyeti dönem sınırlandırmasını gerekli kılmaktadır. Bu araştırma 27'nci Yasama Dönemi milletvekilleri neden parti değiştirmişlerdir ve bu eylemlerinin nedenleri ve gerekçeleri nelerdir? sorusunu cevaplamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda ilkin söz konusu dönem Genel Kurul verilerinden hareketle parti değiştiren milletvekilleri tespit

¹Teziç, Erdoğan, 100 Soruda Siyasi Partiler (Partilerin Hukuki Rejimi ve Türkiye’de Partiler), Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1976, s.5.

²Aliefendioğlu, Yılmaz, Temsili Demokrasinin “Seçim” Ayağı, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, Sayı 60, Yıl 2005, s. 71.

³Blais, Andre, “Political Leaders and Democratic Elections”, Aarts, Kees vd. (der.), Political Leaders and Democratic Elections. OUP Oxford, 2013, s. 1.

⁴Duran, Hasan, Aksu, Ahmet, Türkiye’de Milletvekillerinin Parti Değişimlerini Tür ve Biçimleri Bağlamında Yeni Türkiye Partisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 24, Yıl 2009.

edilmiştir.⁵ Ardından parti değiştiren milletvekillerinin istifa gerekçeleri yapmış oldukları basın açıklamaları⁶ temelinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda özellikle “istifa” kelimesini içeren resmî basın açıklamaları incelenmiştir. Parti değişikliğine ilişkin basın açıklaması yapmayan veya burada yeterli veri bulunmayan milletvekilleri için gazete arşivleri “milletvekilinin adı ve istifa” anahtar kelimeleri girilmek suretiyle taranmıştır. Araştırmanın yapıldığı zaman aralığı olarak 24 Haziran 2018 ila 07 Ocak 2023 tarihleri seçilmiş ve tirajı en yüksek ilk üç yayın organının [Sözcü (320.472), Sabah (313.376) ve Hürriyet (293.246)]⁷ arşivlerinden faydalanılmıştır. Böylece söz konusu yasama döneminde parti değiştiren milletvekillerinin ileri sürmüş oldukları gerekçeler saptanmaya gayret edilmiştir.

Yazın

İlkin yabancı ülkelerdeki milletvekillerinin parti değiştirmeleri hakkındaki mevcut yazın⁸ üzerinde durulacak olursa aşağıdaki değerlendirme yapılabilir: Bu minvalde ilkin John H. Aldrich ve William T. Bianco'nun “A Game-theoretic Model of Party Affiliation of Candidates and Office Holders” ile Scott Scott Desposato ve Ethan Scheiner'in “Governmental Centralization and Party Affiliation: Legislator Strategies in Brazil and Japan” başlıklı çalışmaları anılmalıdır.⁹ Bu çalışmalarda milletvekillerinin seçimlerdeki şanslarını artırmak için adaylık sürecinde parti değişikliğine gittikleri vurgulanmaktadır. Bilindiği üzere partilerin seçimlerde başarı elde etme şansları birbirinden farklıdır. Buna bağlı olarak milletvekili adaylarının büyük bir kısmı ideolojisine uygun ve seçimi kazanacaklarını düşündükleri partiye yönelmektedir. Söz konusu parti değişiklikleri parlamento dışında gerçekleşmektedir. Parlamentoda yaşanan parti değişikliklerinin gerekçeleri ise Michael Laver ve Kenneth Benoit'in “The Evolution of Party Systems Between Elections” ile William B. Heller ve Carol Mershon'ın “Dealing in Discipline: Party Switching and Legislative Voting in the Italian Chamber of Deputies, 1988-2000” başlıklı çalışmalarında açıklanmaktadır. Bu gerekçeler arasında mecliste çoğunluğu elinde bulunduran partilere mensup olma ve böylece politika yapım süreçlerinde etkin hâle gelme önem kazanmaktadır.¹⁰ Milletvekilleri tarafından politika yapım süreçlerine faal bir şekilde katılmak esasında bir sonraki seçimlerde adaylık için bir nevi yatırım aracı olarak düşünülmektedir. Bu sebepten ötürü milletvekilleri parti değiştirmek suretiyle parlamentoda çoğunluğa sahip parti mensubu olmanın avantajlarını ellerinde tutmaya çalışmaktadırlar. Son olarak Iain Mcmenamin ve Anna Gwiazda tarafından kaleme alınan “Three Roads to Institutionalisation: Vote- Office-and Policy-Seeking Explanations of Party Switching in

⁵Genel kurul konuşmalarında milletvekillerinin ant içtikleri partiler ve sonrasında yasama faaliyetlerini yürüttükleri partilere dair veriler incelenmiştir. Neticede parti değiştiren milletvekilleri bu çalışma kapsamında çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

⁶Resmî basın açıklamaları Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminden alınmıştır.

⁷<http://app.speedmedya.com/Report/ReportDetail?ReportCode=110>, (28.11.2022).

⁸Martin, Shane, vd., The Oxford Handbook of Legislative Studies, Oxford Handbooks, 2014, s.422-423.

⁹Aldrich, John H., Bianco, William T., A Game-Theoretic Model of Party Affiliation of Candidates and Office Holders, Mathematical and Computer Modelling, 16 (8-9), 1992., Desposato, Scott, Schemer, Ethan, Governmental Centralization and Party Affiliation: Legislator Strategies in Brazil and Japan, American Political Science Review, 102(4), 2008.

¹⁰Laver, Michael, Benoit, Kenneth. The Evolution of Party Systems Between Elections, American Journal of Political Science, 47(2), 2003, Heller, William B., Mershon, Carol, Dealing in Discipline: Party Switching and Legislative Voting in the Italian Chamber of Deputies, 1988-2000, American Journal of Political Science, 52(4), 2008.

Poland”¹¹ başlıklı çalışma parti değişikliğinde ideolojik uyumun önemi üzerinde durmaktadır. Gerekçesi ne olursa olsun parti değişiklikleri siyasal sistemi ve partileri derinden etkilemektedir. Hatta siyasal parti değişiklikleri sıklaştığı vakit, bu durum seçim yasasında ve siyasal sistemde yeni düzenlemeler yapılmasına neden olabilmektedir. Diğer yandan parlamentolarda temsil edilen partiler arasında yaşanan parti değişiklikleri yasama süreçlerini derinden etkileyebilecek sonuçlar doğurabilmektedir.¹²

Türkçe yazına bakıldığında milletvekillerinin parti değişimlerine ilişkin az sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Bu minvalde ilk çalışmalardan birisi Emre Erten tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Temsil Anlayışı ve Milletvekillerinin Parti Değişimi” başlıklı yüksek lisans tezidir. Bu tezde, çok partili hayata geçişten 1980 askerî müdahalesine kadar olan dönemde milletvekillerinin parti değişimleri incelenmiştir. Bu çalışmada ayrıca parti değişimlerinin sebepleri ve bu durumun 1982 Anayasası’na etkileri de değerlendirilmiştir. Bu bakımdan ayrıntılı bir çalışma olduğu söylenebilir.¹³ Hasan Duran ve Ahmet Aksu tarafından yayımlanan “Türkiye’de Milletvekillerinin Parti Değişimlerinin Tür ve Biçimleri Bağlamında Yeni Türkiye Partisi” başlıklı makalede ise milletvekillerinin mensup oldukları partilerinden kopuş dinamikleri ele alınarak parti değiştirmeye ilişkin yapılan sınıflandırma temelinde Yeni Türkiye Partisi çözümlemeye tabi tutulmuştur.¹⁴ Toygar Sinan Baykan ve Osman Kocaağa ise kaleme almış oldukları “Türkiye’de Yerel Seçimler için Adaylık Mücadelelerinde Parti Değişim Olgusu: Niceliksel ve Niteliksel Çözümlemeyi Bir Araya Getirmek” başlıklı çalışmada parti değişim olgusuna yerel seçimler örneğinde eğilmekteyiz.¹⁵

Yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında okumuş olduğunuz bu çalışmanın Türk siyasal hayatında parti değiştirmeyi 27’nci Yasama Dönemi özelinde ele aldığı ve parti değişim gerekçelerini milletvekillerinin açıklamaları üzerinden çözümlediği söylenebilir. İşte bu çalışma tam da bu yönden benzerlerinden ayrılarak mevcut yazına katkı sunmaktadır.

Türk Siyasal Hayatında Parti Değişimi

Türk siyasal hayatında parti değişimler genellikle parlamento içinde gerçekleşmektedir. Partiler arasındaki bu geçişler ya bir milletvekilinin bireysel çabasından ya da bir takım milletvekilinin toplu hâlde hareket etmesinden kaynaklanmaktadır.¹⁶ Milletvekilleri bu eylemlerini; seçimlerde şanslarını artırma, ideolojilerine uygun parti bulma, meclis çoğunluğuna sahip bir partiye aidiyet ve karar alma süreçlerine müdahil olma gibi hususlar temelinde gerekçelendirmektedirler. Ancak Türk siyasal hayatında yukarıda sayılan gerekçelerin haricinde yeni bir parti kurmak amacıyla da belli bir partiden kopuşların gerçekleştiği bilinmektedir. Nitekim Türkiye’de yeni siyasal partiler genellikle belli bir partiden ayrılan muhalifler vasıtasıyla doğmaktadır. Bu noktada parti değişiminin yasal altyapısı büyük önem taşımaktadır. Siyasi Partiler Kanunu’nda parti değişim

¹¹Mcmenamin, Iain, Gwiazda, Anna, Three Roads to Institutionalisation: Vote-, Office-and Policy-seeking Explanations of Party Switching in Poland, European Journal of Political Research, 50(6),2011.

¹²Martin vd., The Oxford Handbook of Legislative Studies, Oxford Handbooks, 2014, s.422-423.

¹³Erten, Emre, Türkiye’de Temsil Anlayışı ve Milletvekillerinin Parti Değişimi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 1996.

¹⁴Duran, Hasan, Aksu, Ahmet, Türkiye’de Milletvekillerinin Parti Değişimlerini Tür ve Biçimleri Bağlamında Yeni Türkiye Partisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 24, Yıl 2009.

¹⁵Baykan, Toygar Sinan, Kocaağa, Osman, Türkiye’de Yerel Seçimler için Adaylık Mücadelelerinde Parti Değişim Olgusu: Niceliksel ve Niteliksel Çözümlemeyi Bir Araya Getirmek, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 9 (1), Yıl 2021.

¹⁶Duran, Hasan, Aksu, Ahmet, Türkiye’de Milletvekillerinin Parti Değişimlerini Tür ve Biçimleri Bağlamında Yeni Türkiye Partisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 24, Yıl 2009.

hakkında yasaklayıcı bir hükmün bulunmamaktadır. Parti üyelerinin istifaları ise parti tüzükleri tarafından düzenlenmektedir.¹⁷ Bu şartlar altında yasal bir düzenleme olmadığı için milletvekilleri parlamentoya girdikten sonra diledikleri zaman istifa ederek bağımsız ya da bir başka partiye geçmek suretiyle görevlerine devam edebilmektedirler. Diğer yandan Anayasa'nın 80'inci Maddesine göre "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçtikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil ederler."¹⁸ Böylece TBMM üyesi olan milletvekilleri halkı temsil ettikleri için parti değişikliği yapsalar dahi vekillikleri devam etmektedir. Kısacası milleti temsil yetkisi parti değişikliğinden etkilenmemektedir.¹⁹ Esasında Anayasa'da anlamını bulan temsil kavramı milli egemenlik teorisine dayanmaktadır. Fransız İhtilali ile halk ve millet kavramları öne çıkmış ve halkın egemen güç olduğu kabul edilmiştir. Egemenliğin "bütün millete ait olduğu" fikrinden hareketle de milli egemenlik kavramı ortaya çıkmıştır.²⁰ Bu bağlamda temsil milli egemenliğin en önemli unsuru olmuştur. Buna göre, soyut bir varlık olan millet iradesini ancak temsilciler vasıtasıyla ortaya koyabilmekte ve temsilciler ise belli bir bölgeyi değil milletin tamamını temsil etmektedirler.²¹ İşte 1982 Anayasası yukarıda dile getirilen çerçevede işlevini yerine getirmektedir.

Türk siyasi hayatının şekillenmesinde parti değiştirmeler önemli bir rol oynamış ve oynamaktadır. Örneğin Cumhuriyet Halk Partisi'nden kopan milletvekilleri ilkin Demokrat Parti'yi kurmuşlar ardından da bu parti 14 Mayıs 1950 tarihinde tek başına iktidara gelmiştir. Bu duruma diğer bir örnek olarak ise 1970 yılında Adalet Partisi'nden ayrılanların kurmuş oldukları Demokratik Parti gösterilebilir. Söz konusu dönemde Cumhuriyet Halk Partisi'nde kopanların hayata geçirdikleri Cumhuriyetçi Güven Partisi ile birlikte parlamentoda temsil edilen yeni bir parti daha ortaya çıkmıştır.²² Bu durum hâliyle partilerin parlamentodaki sandalye dağılımlarını dolayısıyla da yasama süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Hatta Adalet Partisi örneğinde gözler önüne serildiği gibi milletvekillerinin toplu şekilde saf değiştirmeleri hükûmetlerin düşmesine dahi neden olmaktadır. Geçmişte yaşanan bu olumsuz olaylardan ders çıkaran 1982 Anayasası milletvekillerinin parti değiştirmelerinin önüne geçmek amacıyla engelleyici bir hüküm getirmiş olsa da 1995 yılında bu madde kaldırılmıştır.²³ Şimdi yukarıda anlatılan tarihsel arka plan temelinde 27'nci Yasama Döneminde yaşanan parti değiştirmelerinin incelenmesi gerekmektedir.

27'nci Yasama Döneminde Parti Değiştirmeler

27'nci Yasama Dönemi öncesinde 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halk oylaması sonucunda başbakanlık hükûmet sistemi değiştirilerek cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Ardından "7102 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" Resmî

¹⁷2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, Geçici Madde 17.

¹⁸Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (1.1.2023).

¹⁹Milletvekili Seçimi Görev ve Sorumlulukları, TBMM Basın ve Yayın Daire Başkanlığı, TBMM Basımevi, Ankara, 2005, s. 9-10.

²⁰Teziç, Erdoğan, Milli Egemenlik İlkesinin Kabulü ve Gelişimi Paneli, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları (21), İstanbul, 1986, s. 10., Akyılmaz, Bahtiyar, Milli Egemenlik Kavramının Gelişimi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2.2, 1998, s.3-5.

²¹Akyılmaz, a.g.e., s.7., Nal, Sabahattin, Çirkin, Furkan, Halk Egemenliği ve Milli Egemenlik Teorileri Bağlamında Anayasacılık, İstanbul Hukuk Mecmuası, 79 (2), s.616-617.

²²Ertelen, Emre, Türkiye'de Temsil Anlayışı ve Milletvekillerinin Parti Değiştirmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 1996, s. 84-85.

²³Aydın, Mehmet Ali, Milletvekili Adaylarının Belirlenme Usulü ve Önseçim, Yasama Dergisi, Sayı 5, Yıl 2007 s.102-103.

Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa siyasal partilerin seçim ittifakı yapmalarının önünü açmıştır.²⁴ Yapılan bu değişiklikleri müteakiben 24 Haziran 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı ve 27’nci Dönem Milletvekilliği Genel Seçimi aynı zamanda gerçekleştirilmiştir. Seçimlere Cumhuriyet Halk Partisi (Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi) ve Millet İttifakı (Cumhuriyet Halk Partisi, Saadet Partisi ve İyi Parti) adlı iki blok katılmıştır.²⁵ Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilen resmî seçim sonuçlarına göre Adalet ve Kalkınma Partisi meclis çoğunluğuna sahip olmuş, Cumhuriyet Halk Partisi ise ana muhalefet görevini üstlenmiştir. Eş zamanlı olarak yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerini ise Recep Tayyip Erdoğan kazanmıştır. Böylece 66’ncı Hükümet Dönemi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde 27’nci Yasama Dönemi başlamıştır. Yeni hükümet sisteminin uygulanması ve meydana gelen ittifaklar seçimler sonrasında da Türk siyasal hayatını etkilemeye devam etmiştir. Nitekim bu gelişmeler kendini 27’nci Yasama Döneminde milletvekillerinin parti değiştirmelerinde göstermiştir. TBMM’nin resmî çevrim içi sayfasında yer alan bilgilere göre söz konusu seçimlerde parlamentoya giren 24 milletvekilinin çeşitli gerekçelerle mensup oldukları partileri değiştirdikleri tespit edilmiştir. Yukarıda ortaya konan durumun daha net olarak anlaşılabilmesi için parti değiştiren milletvekillerinin yakından incelenmesi gerekmektedir. İlk parti değiştiren İyi Partili milletvekilleri hakkında aşağıdaki değerlendirme yapılabilir: İyi Parti Adana milletvekili olarak TBMM’ye giren İsmail Koncuk²⁶ bir süre sonra İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener ve diğer parti yöneticileri ile düştüğü fikir ayrılıkları neticesinde partisinden istifa ederek bağımsız milletvekili olarak temsil görevini sürdürmüştür. Koncuk, partisinin 2019 ve 2020 yıllarında yapılan olağan genel kurullarında antidemokratik yaklaşımlar sergilendiğini ve bu durumun büyük bir güvensizlik ortamı yarattığını belirtmiştir.²⁷ Söz konusu milletvekilinin bu ifadesinden ayrılma nedeninin parti içi demokrasi noktasında düğümlendiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan Koncuk 24 Haziran 2021 tarihli basın toplantısında “Ay Yıldız Hareketi” adlı oluşum ile partileşme sürecine girdiği söyleyerek bir süre sonra İstanbul Bağımsız Milletvekili Ümit Özdağ önderliğinde kurulan Zafer Partisi’ne geçmiştir.²⁸ Bu partide sadece yaklaşık bir yıl gibi bir süre kalan Koncuk 7 Nisan 2022 tarihinde sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada Zafer Partisi’nin yönetim anlayışını eleştirerek bu partiden de istifa ettiğini duyurmuştur.²⁹ Son olarak Mayıs 2022’de tekrar siyasete başladığı İyi Parti’ye dönen Koncuk, hâlen bu parti saflarında siyasal hayatını sürdürmektedir.

İyi Parti’den İstanbul milletvekili olarak parlamentoya giren Ümit Özdağ ise 4 Mart 2021 tarihinde yaptığı basın açıklamasında “İyi Parti’nin Atatürk milliyetçiliği çizgisinden ayrıldığını” gerekçe göstererek istifa etmiştir. Özdağ, partisine bölücü unsurların sızdığını

²⁴30362 sayılı 16 Mart 2018 tarihli Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180316-28.htm>, (28.11.2022).

²⁵Yüksek Seçim Kurulu 27. Yasama Dönemi Milletvekili Seçimlerine İlişkin Hazırlanan Oy Pusulası Kararı, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/2018CBMV-BirlesikOyPusulasi-KuraTutanagi.pdf>, (22.11.2022).

²⁶İsmail Koncuk’un TBMM Genel Kurul Konuşmaları, <https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/UyeGenelKurulKonusma?donemKod=27&sicil=5UhTD2okrq0=>, (17.11.2022).

²⁷TBMM Meclis Gündemi, İsmail Koncuk Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=906e47e6-990d-438d-b1e3-d565d2977b13>, (17.11.2022).

²⁸TBMM Meclis Gündemi, İsmail Koncuk Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=15b4ecb9-426f-4943-a904-67022992b6cf>, (17.11.2022).

²⁹İsmail Koncuk’un sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, https://twitter.com/ikoncuk/status/1512029596694323203?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1512029596694323203%7Ctwgr%5Ecb711fe02b534fa285c8104d34c81de0988440c9%7Ctwcon%5Esl1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2Fismail-koncuk-zafer-partisi-nden-istifa-etti-383295, (12.11.2022).

Atatürkçüleri ve Türk milliyetçilerini aldatanlarla aynı partide bulunmasının artık mümkün olmadığını dile getirmiştir.³⁰ Partisinden ayrıldıktan kısa bir süre sonra Ağustos 2021’de Zafer Partisi’ni kuran Özdağ, hâlihazırda parlamentoda bu partiyi temsil etmektedir.

İyi Parti’den Balıkesir’i temsilen parlamentoya giren İsmail Ok da parti değiştirenler arasında yer almıştır. Ok, savunduğu fikirlerin partisi tarafından farklı algılandığını ve partisinin Atatürk milliyetçiliğinden saptığını ileri sürerek istifa etmiş ve bağımsız milletvekili olarak yasama faaliyetlerine devam etmiştir.³¹ Sonunda Nisan 2022’de Adalet ve Kalkınma Partisi’ne katılan³² Ok görevine hâlen bu partinin Balıkesir milletvekili olarak devam etmektedir. İstanbul Milletvekili seçildikten sonra İyi Parti’den istifa eden bir diğer siyasetçi ise Fatih Mehmet Şeker olarak kayıtlara geçmiştir. İstifasına yönelik herhangi bir gerekçe sunmayan Şeker’in muhtemelen terör örgütü olarak kabul edilen gruplar hakkında kaleme almış olduğu metinler yüzünden partisinden ayrıldığına dair iddialar basına yansımıştır.³³

İyi Parti İstanbul milletvekillerinden Hayati Arkaz, parti değiştiren bir diğer mebusur. Arkaz, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin elini öpmesine ilişkin haberlerin yayımlanmasından sonra İyi Parti ile yollarını ayırmak zorunda kalmıştır. Ardından MHP’ye geçmiştir. Gazeteler, Arkaz’ın istifasını İyi Parti’nin II. Olağanüstü Kurultayında Genel İdare Kurulu listesinin dışarıda bırakılması ile ilişkilendirmişlerdir.³⁴ İyi Parti Antalya milletvekili Tuba Vural Çokal ise 11 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın daveti üzerine Adalet ve Kalkınma Partisi’ne katılmıştır.³⁵ Bu milletvekili de tıpkı diğerleri gibi yaptığı açıklamada İyi Parti’de yaşadığı görüş ayrılıklarının partisini terk etmede etkili olduğunu dile getirmiştir.³⁶ Gazete arşivlerine göre Çokal’ın partisinden ayrılmasında; Antalya’da yapılan kongre sürecinde adil ve eşit bir ortam sağlanamaması, kendisinin ve arkadaşlarının değersizleştirilmesi ve milliyetçiliğin seçmeni elde tutmaya yönelik bir söyleme dönüştürülmesi gibi hususlar belirleyici olmuştur.³⁷

³⁰Ümit Özdağ’ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=3b401fd1-8192-4db3-9595-330cc1f28340>, (15.11.2022).

³¹İsmail Ok’un Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=1e02d38b-12c4-4591-91f2-444f07c411fe>, (11.11.2022).

³²<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/02/17/iyi-parti-balikesir-milletvekili-ismail-ok-partideki-gorevlerinden-istifa-etti>, (03.01.2023), <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-iyi-partiden-bir-istifa-daha-5629781/>, (03.01.2023).

³³<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-iyi-parti-istanbul-milletvekili-istifa-etti-40942831>, (13.11.2022), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/06/04/meral-aksenerin-yardimcisi-fatih-mehmet-seker-fetoye-methiyeler-duzmus>, (03.01.2023), <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-parti-istanbul-milletvekili-fatih-mehmet-seker-istifa-etti-2604531/>, (03.01.2023).

³⁴Hayati Arkaz’ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=3ec22ce3-4b1c-4c13-be28-3f624abfc9ab>, (13.11.2022), <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/hayati-arkaz-iyi-partiden-istifa-etti-2572599/>, (04.01.2023), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/08/14/bahceli-sahip-cikti-arkaz-mhpye-geciyor>, (04.01.2023).

³⁵Tuba Vural Çokal için TBMM resmî web sitesinde hazırlanan özgeçmiş, <https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/milletvekilidetay?donemKod=27&sicil=tqpBpU86+Rw=>, (17.11.2022).

³⁶Tuba Vural Çokal’ın sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, <https://twitter.com/tubavuralcokal>, (17.11.2022).

³⁷<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/iyi-parti-antalya-milletvekili-sert-aciklamalar-yaparak-istifa-etti-5622137/>, (02.01.2023), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/02/17/iyi-partiden-istifa-eden-tuba-vural-cokaldan-meral-aksenere-sert-elistiri>, (02.01.2023).

İyi Parti Manisa milletvekili Tamer Akkal ise Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 5 Şubat 2019 tarihinde yapılan grup toplantısında söz konusu partiye geçmiştir.³⁸ Akkal'ın istifa gerekçesi olarak partisinin Cumhuriyet Halk Partisi ve Halkların Demokratik Partisi ile iş birliği yapması gösterilmiştir. Yerel seçimlerde birçok ilçenin Cumhuriyet Halk Partisi'ne bırakılması ve ilçe teşkilatları ile istişare yapılmaması bir diğer ayrılma gerekçesi olarak sunulmuştur.³⁹ İyi Parti'den Afyonkarahisar milletvekili olarak yemin eden Gültekin Uysal yapılan seçim ittifakı gereğince kendi partisi olan Demokrat Parti'yi bırakmamış yalnızca İyi Parti listesinden aday olmuştur.⁴⁰ Böylece Uysal, Genel Kurul faaliyetlerine Demokrat Parti milletvekili olarak devam etmiş ve etmektedir. Esasında Uysal, ant içtiği partiden farklı bir örgütte yasama faaliyetlerine devam ettiği için araştırma örneğine dâhil edilmiştir. Uysal'ın basın açıklamalarında parti değişikliğine ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiştir.

27. Yasama Döneminde Milliyetçi Hareket Partisi'nden ise iki milletvekili istifa etmiştir. Bunlardan birincisi Ordu Milletvekili Cemal Enginyurt'tur. Enginyurt, Milliyetçi Hareket Partisi yönetiminin onaylamadığı basın açıklamaları yaptığı için ihraç talebi ile disipline sevk edilmiştir.⁴¹ Bazı gazetelerde Enginyurt'un ihraç sebebi olarak "fındık üreticilerinin haklarını savunma" gündeme getirilmiştir.⁴² Milliyetçi Hareket Partisi'nden ihraç edildikten sonra Aralık 2020'de Demokrat Parti'ye geçen Enginyurt yasama faaliyetlerini hâlen bu partide sürdürmektedir. MHP'den ayrılan milletvekillerinden ikincisi ise Erhan Usta olarak öne çıkmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi'nin bu milletvekili ise parti yönetimi tarafından "Cumhur İttifakı'nın varlığını zedeleyici beyanları" sebebiyle ilkin Parti Disiplin Kurulu'na sevk edilmiş ardından da ihraç edilmiştir.⁴³ En sonunda Usta, Eylül 2020'de İyi Parti'nin daveti üzerine bu partiye geçmiştir.⁴⁴

Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılan milletvekilleri hakkında ise aşağıdaki değerlendirme yapılabilir: Ardahan milletvekili Öztürk Yılmaz, Cumhuriyet Halk Partisi'nden TBMM'ye girmiştir. Yılmaz partisinden izin almadan bir televizyon programında "Ezanın Türkçe okunmasına ilişkin" görüşler dile getirerek parti yönetimini eleştirdiği için disipline sevk edilmiştir.⁴⁵ Yılmaz, 20 Kasım 2018 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, Cumhuriyet Halk Partisi Disiplin Kurulu kararıyla partiden ihraç edildiğini duyurmuştur. Neticede Yılmaz bağımsız milletvekili olarak görevini ifa edeceğini belirtmiş

³⁸Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Toplantısı Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=14d0a4b6-babe-479b-ae5d-328b0fc5b8d7>, (16.11.2022).

³⁹<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-iyi-partiden-istifa-eden-vekil-ak-partiye-geciyor-41105814>, (16.11.2022), <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/iyi-partiden-istifa-eden-vekil-akpye-gecti-3396523/>, (04.01.2023), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/01/28/iyi-parti-manisa-milletvekili-tamer-akkal-partisinden-istifa-etti>, (04.01.2023).

⁴⁰<https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/afyonkarahisar/iyi-parti-il-baskani-gumus-gultekin-uysal-iyi-40894731>, (17.11.2022), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/07/10/aksener-bir-koltuk-daha-kaybetti?paging=5>, (07.01.2023), <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/24-haziran-secimleri-iyi-parti-milletvekili-adaylari-belirlendi-iste-2018-aday-listesi-2422074/>, (01.01.2023).

⁴¹<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-mhpli-cemal-enginyurt-ihrac-talebiyle-disipline-sevk-edildi-41568700>, (16.11.2022).

⁴²<https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-mhpli-cemal-enginyurt-partisinden-ihrac-edildi-5961169/>, (04.01.2023).

⁴³<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-mhpdn-erhan-ustaya-ihrac-talebi-41071712>, (16.11.2022).

⁴⁴<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mhpdn-ihrac-edilen-erhan-usta-iyi-partide-41607468>, (16.11.2022).

⁴⁵<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/11/10/ozturk-yilmaz-istifa-etmiyorum-sikiysa-at-beni>, (02.01.2023), <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-ozturk-yilmaz-ihrac-edildi-2748722/>, (02.01.2023).

olsa da 20 Temmuz 2020 tarihinde kurmuş olduğu Yenilik Partisi'nin Genel Başkanı olarak parlamentodaki görevini sürdürmektedir.⁴⁶

Denizli'yi temsilen Cumhuriyet Halk Partisi saflarında TBMM'ye giren Haşim Teoman Sancar ise Mart 2021'de sosyal medya hesabından paylaştığı “[...]Hiçbir siyasi oluşum veya siyasi partiye geçmek için istifa etmiyorum.” ifadeleri ile partisinden ayrılmıştır.⁴⁷ Ancak gazetelerde istifasına ilişkin olarak yayımlanan haberlere bakılacak olursa Sancar'ın hakkında soruşturma yürütüldüğü dolayısıyla bu adli sürecin partisine zarar vermemesi için istifa ettiği anlaşılmaktadır.⁴⁸ Herhangi bir siyasal partiye geçmeyen Sancar TBMM'deki görevine bağımsız olarak devam etmektedir. Eşi hakkında olumsuz haberlerin basına yansımaları üzerine partisini korumak amacıyla Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa eden diğer bir milletvekili ise Aykut Erdoğan'dur.⁴⁹ Erdoğan, yasama faaliyetlerine bağımsız milletvekili olarak devam etmektedir. 25 Haziran 2021 tarihinde ideolojik farklılıklar yüzünden Cumhuriyet Halk Partisi'nden ayrılan diğer bir TBMM üyesi ise Saliha Sera Kadıgil Sütüldür. Mücadelesine sol bir partide devam etmek istediğini belirten Sütüldü dünya görüşüne daha yakın bulduğu Türkiye İşçi Partisi'ne katılmıştır.⁵⁰

Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri Hüseyin Avni Aksoy (Karabük), Özcan Özel (Yalova) ve Mehmet Ali Çelebi (İzmir) 29 Ocak 2021 tarihinde partilerinden istifa etmişlerdir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Halkların Demokratik Partisi ile yakınlaşması ve bu bağlamda söz konusu partinin “özerklik, ana dilde eğitim ve eşit yurttaşlık” taleplerine olumlu yaklaşılması gibi hususlar anılan milletvekillerinin ayrılma gerekçeleri olarak ileri sürülmüştür.⁵¹ Tarihler 9 Haziran 2021'i gösterdiğinde söz konusu üç milletvekili Memleket Partisi'ni siyasal hayata kazandırdıklarını duyurmuşlar ve yasama faaliyetlerine kurmuş oldukları yeni partinin saflarında devam edeceklerini bildirmişlerdir.⁵² İlk anılan iki milletvekili yeni partilerinde faaliyetlerini yürütürken son anılan milletvekili ise Ocak 2022'de sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklamada sağlık sorunlarını gerekçe göstererek Memleket Partisi'nden istifa etmiştir.⁵³ Ancak aradan çok geçmeden Çelebi, Ekim 2022'de bu kez düşünceleri ile daha uyumlu olduğunu belirttiği Adalet ve Kalkınma Partisi saflarına katıldığını açıklamıştır.⁵⁴

⁴⁶Öztürk Yılmaz Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=38dc2ffe-2774-4c64-9cc6-a06c0375e959>, (11.11.2022), Yenilik Partisi Genel Başkan Açıklaması, <https://www.yenilikpartisi.org.tr/GenelBaskan.html>, (11.11.2022).

⁴⁷<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istifa-eden-chpli-sancar-komplo-var-bozacagim-41752603>, (11.11.2022).

⁴⁸<https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/chpli-vekile-santaj-ve-tehditte-gozalti-sayisi-6ya-yukseldi-6290775/>, (03.01.2023), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/03/02/son-dakika-haberi-chpden-istifa-eden-teoman-sancara-santaj-iddiasıyla-3-zanlı-yakalandı>, (03.01.2023).

⁴⁹<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-aykut-erdogdu-ve-tuba-torun-erdogdu-chpden-istifa-etti-42092676>, (13.11.2022), <https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/06/30/son-dakika-skandali-ortbas-icin-aykut-erdogdu-istifaya-zorlandı?paging=2>, (04.01.2023), <https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/aykut-erdogdu-ve-tuba-torun-chpden-istifa-etti-7221502/>, (04.01.2023).

⁵⁰Saliha Sera Kadıgil Sütüldü'nün Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=d187e378-632c-4254-90e5-22ea3c38e36b>, (15.11.2022).

⁵¹Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Avni Aksoy ve Özcan Özel'in Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=49ce557a-fde7-4ba2-9ef6-607bf207b770>, (15.11.2022).

⁵²Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Avni Aksoy ve Özcan Özel'in Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=72338b33-5698-46e8-92b6-2557d1a04ddc>, (15.11.2022).

⁵³<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/memleket-partili-celebi-parti-gorevlerimden-istifa-ediyorum-41989227>, (16.11.2022).

⁵⁴Mehmet Ali Çelebi'nin sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, https://twitter.com/celebimehmeta?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor, (15.11.2022).

Halkların Demokratik Partisi Diyarbakır Milletvekili Salihe Aydeniz seçimlerin ardından Demokratik Bölgeler Partisi'ne geçmiştir. Ancak mevcut kaynaklarda bu milletvekilinin istifa gerekçesine dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Gene bu partinin milletvekillerinden Barış Atay Mengülluoğlu (Hatay) ve Erkan Baş (İstanbul) ise seçimlerin ardından istifa ederek Türkiye İşçi Partisi'ne katılmışlardır. Mücadelelerine Türkiye İşçi Partisi'nde devam edeceklerini ifade eden söz konusu milletvekilleri Halkların Demokratik Partisi ile iş birliğini önemsediklerini de belirtmişlerdir.⁵⁵ Halkların Demokratik Partisi İstanbul Milletvekili Ahmet Şık ise ilkin partisinden istifa ederek bağımsız milletvekilliği yapmış, ardından Nisan 2021'de ise hâlen saflarında faaliyet gösterdiği Türkiye İşçi Partisi'ne katılmıştır. İstifa etme gerekçesini ise parti yönetimine yapılan eleştiriyeye tahammülsüzlük olarak ortaya koymuştur.⁵⁶ Mardin Milletvekili Tuma Çelik ise kadına yönelik suç işlediği ithamları karşısında Parti Merkez Disiplin Kurulu'na sevk edilmiş ve yapılan tahkikat sonucunda suçlu bulunarak 20 Temmuz 2020 tarihinde Halkların Demokratik Partisi'nden ihraç edilmiştir.⁵⁷ Çelik, hâlihazırda TBMM'de bağımsız milletvekili olarak görev yapmaktadır.

İktidar partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi'nden istifa eden tek milletvekili ise Mustafa Yeneroğlu olmuştur. Yeneroğlu 30 Ekim 2019 tarihinde partisinin kurucu ilkelerinden yani demokrasi ve çoğulculuktan uzaklaştığını dile getirerek Recep Tayyip Erdoğan'ın talebi doğrultusunda partisinden ayrılmıştır.⁵⁸ Yeneroğlu, 1 Nisan 2020 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden ayrılanların kurmuş olduğu Deva Partisi'ne geçerek yasama faaliyetlerini bu partinin bir üyesi olarak sürdürmeye başlamıştır.⁵⁹ Son olarak 5 Mart 2020 tarihinde Saadet Partisi'nden istifa eden Nazır Cihangir İslam (İstanbul)⁶⁰ ise yaklaşık bir yıl sonra Mart 2021'de Cumhuriyet Halk Partisi'ne geçmiş ve görevini hâlen bu partinin saflarında sürdürmektedir.

27'nci Yasama Döneminde Yaşanan Parti Değişimlerinin Çözümlemesi

Tablo 1'de 27'nci Yasama Döneminde mensubu oldukları siyasal partilerden ayrılan 24 milletvekilinin temsil ettikleri partiler ve parti değiştirme gerekçeleri derli toplu bir şekilde ortaya konmuştur.

⁵⁵<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tip-53-yil-sonra-tbmmde-40983154>, (13.11.2022),

<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/tip-53-yil-sonra-mecliste-2665789/>, (03.01.2023).

⁵⁶<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ahmet-sik-hdpden-istifa-etti-41509715>, (13.11.2022), <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-ahmet-sik-hdpden-istifa-ettigini-duyurdu-5793163/>, (03.01.2023).

⁵⁷Grup Başkanvekili Hakkı Saruhan Oluç'un Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=cfd52714-4165-4ac7-b3b7-278e001a08a0>, (16.11.2022).

⁵⁸Mustafa Yeneroğlu Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=55684b34-eb86-4952-a5c7-595a96824fc0>, (12.11.2022).

⁵⁹Mustafa Yeneroğlu Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=77c60893-6cd3-4932-8e0d-4a31edf722af>, (12.11.2022).

⁶⁰Nazır Cihangir İslam'ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=4adbc664-876d-4a8d-83d6-e95cc87a1785>, (15.11.2022).

Tablo 1: 27'nci Yasama Döneminde Yaşanan Parti Değişimleri

Milletvekilinin Adı-Soyadı (Seçim Bölgesi) ⁶¹	Seçime Girilen Parti	Hâlihazırda Temsil Edilen Parti	Bulunulan Parti(ler)	Parti Değişirme Gerekçeleri
İsmail Koncuk (Adana)	İyi Parti	İyi Parti	İyi Parti Zafer Partisi	*Olağan Genel Kurullarda yapılan antidemokratik uygulamalar *Parti yönetimi ile yaşanan fikir ayrılıkları *Zafer Partisi'nin yönetim anlayışı
Gültekin Uysal (Afyonkarahisar)	İyi Parti	Demokrat Parti (Genel Başkan)	İyi Parti Demokrat Parti	-----
Tuba Vural Çokal (Antalya)	İyi Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi	İyi Parti Adalet ve Kalkınma Partisi	*İyi Parti Antalya İl Kongresindeki adil ve eşit olmayan uygulamalar *Kongre sürecinde partililerin değersizleştirilmesi
Öztürk Yılmaz (Ardahan)	Cumhuriyet Halk Partisi	Yenilik Partisi (Genel Başkan)	Cumhuriyet Halk Partisi Yenilik Partisi (Genel Başkan)	*Parti yönetiminden izinsiz demeç vermeye bağlı olarak Disiplin Kuruluna sevk ve bu süreçte parti yönetimi ile yaşanan fikir ayrılıkları
İsmail Ok (Balıkesir)	İyi Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi	İyi Parti Adalet ve Kalkınma Partisi	*İyi Parti'nin kuruluş amaçlarından uzaklaşması
Haşim Teoman Sancar (Denizli)	Cumhuriyet Halk Partisi	Bağımsız	Cumhuriyet Halk Partisi	*Şahsi gerekçe
Salihe Aydeniz (Diyarbakır)	Halkların Demokratik Partisi	Demokratik Bölgeler Partisi	Halkların Demokratik Partisi Demokratik Bölgeler Partisi	-----
Barış Atay Mengülluoğlu (Hatay)	Halkların Demokratik Partisi	Türkiye İşçi Partisi	Halkların Demokratik Partisi Türkiye İşçi Partisi	*Örgütlenmesini tamamlayan İşçi Partisi saflarında siyaset yapma arzusu
Ahmet Şık (İstanbul)	Halkların Demokratik Partisi	Türkiye İşçi Partisi	Halkların Demokratik Partisi Türkiye İşçi Partisi	*Parti yönetimi ile yaşanan fikir ayrılıkları
Aykut Erdoğan (İstanbul)	Cumhuriyet Halk Partisi	Bağımsız	Cumhuriyet Halk Partisi	*Şahsi gerekçe
Erkan Baş (İstanbul)	Halkların Demokratik Partisi	Türkiye İşçi Partisi (Genel Başkanı)	Halkların Demokratik Partisi Türkiye İşçi Partisi	*Örgütlenmesini tamamlayan İşçi Partisi saflarında siyaset yapma arzusu
Fatih Mehmet Şeker (İstanbul)	İyi Parti	Bağımsız	İyi Parti	-----
Hayati Arkaz (İstanbul)	İyi Parti	Milliyetçi Hareket Partisi	İyi Parti Milliyetçi Hareket Partisi	* II. Olağanüstü Kurultayda Genel İdare Kurulu'nda liste dışı bırakılma

⁶¹ Seçim bölgeleri temelinde alfabetik sıraya göre oluşturulmuştur.

Mustafa Yeneroğlu (İstanbul)	Adalet ve Kalkınma Partisi	Deva Partisi	Adalet ve Kalkınma Partisi Deva Partisi	*Türkiye'nin demokratikleşmesinin önündeki engellerin kaldırılması için Adalet ve Kalkınma Partisi'nin temel değerlerine dönme talebi
Nazır Cihangir İslam (İstanbul)	Saadet Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi	Saadet Partisi Cumhuriyet Halk Partisi	*Şahsi gerekçe
Saliha Sera Kadıgil Sütü (İstanbul)	Cumhuriyet Halk Partisi	Türkiye İşçi Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye İşçi Partisi	* Cumhuriyet Halk Partisi ile ideolojik ayrılık yaşanması *İktidara yönelik mücadeleye sol bir partide devam etme arzusu
Ümit Özdağ (İstanbul)	İyi Parti	Zafer Partisi	İyi Parti Zafer Partisi	*İyi Parti'nin Atatürk milliyetçiliği çizgisinden ayrılma iddiası *Partiye bölücü unsurların sızdığı iddiası
Mehmet Ali Çelebi (İzmir)	Cumhuriyet Halk Partisi	Adalet ve Kalkınma Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi Memleket Partisi Adalet ve Kalkınma Partisi	*Cumhuriyet Halk Partisi'nin Atatürkçülükten uzaklaştığı iddiası *Halkların Demokratik Partisi ile yakınlaşma iddiası *Parti ile yaşanan fikir ayrılıkları *Siyasi düşüncelere daha elverişli bir partide devam etme arzusu
Hüseyin Avni Aksoy (Karabük)	Cumhuriyet Halk Partisi	Memleket Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi Memleket Partisi	*Cumhuriyet Halk Partisi'nin Atatürkçülükten uzaklaştığı iddiası *Halkların Demokratik Partisi ile yakınlaşma iddiası *Parti ile yaşanan fikir ayrılıkları
Tamer Akkal (Manisa)	İyi Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi	İyi Parti Adalet ve Kalkınma Partisi	*İyi Parti'nin Cumhuriyet Halk Partisi ve Halkların Demokratik Partisi ile yürüttüğü süreç *Yerel seçimler için yapılan ittifakta birçok ilçenin Cumhuriyet Halk Partisi'ne bırakılması *İstisare süreçlerinde ilçe teşkilatlarının görüşlerine başvurulmaması
Tuma Çelik (Mardin)	Halkların Demokratik Partisi	Bağımsız	Halkların Demokratik Partisi	*Parti Merkez Disiplin Kurulu'nun kadına yönelik suç iddiaları sonrasında Çelik hakkında kesin çıkarma kararı vererek parti üyeliğini sonlandırması
Cemal Enginyurt (Ordu)	Milliyetçi Hareket Partisi	Demokrat Parti	Milliyetçi Hareket Partisi Demokrat Parti	*Basına yansıyan haberlerde parti görüşlerinin dışına çıktığı gerekçesiyle ihraç talebi ile disipline sevk edilmesi
Erhan Usta (Samsun)	Milliyetçi Hareket Partisi	İyi Parti	Milliyetçi Hareket Partisi İyi Parti	*"Cumhur İttifakı'nın varlığı ve devamını zedeleyici beyan ve açıklamalar" sebebiyle Disiplin Kuruluna ihraç
Özcan Özel (Yalova)	Cumhuriyet Halk Partisi	Memleket Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi Memleket Partisi	*Cumhuriyet Halk Partisi'nin Atatürkçülükten uzaklaştığı iddiası *Halkların Demokratik Partisi ile yakınlaşma iddiası *Parti ile yaşanan fikir ayrılıkları

Kaynak: Türkiye Büyük Millet Meclisi resmî çevrim içi sayfası, <https://www.tbmm.gov.tr/>, Sabah, Sözcü ve Hürriyet Gazetesi Arşivleri (<https://www.sabah.com.tr/>, <https://www.sozcu.com.tr/>, <https://www.hurriyet.com.tr/>).

Tablo 1'e bakıldığında 27'nci Yasama Döneminde partilerini değiştiren milletvekillerinin farklı gerekçeler ileri sürdükleri görülmektedir. Bu gerekçeler içerisinde öne çıkanlar; ideolojik ayrılıklar, parti içi muhalefet, kuruluş amaçlarından uzaklaşma, ihraç etme, yeni kurulan partilerin çatısı altında siyaset yapma arzusu, antidemokratik uygulamalar ve özel sorunlar şeklinde sıralanabilir. Ayrıca mensubu olunan partilerin diğer partiler ile yürüttükleri ilişkiler de zaman zaman milletvekillerinin istifa gerekçeleri olarak sunulmaktadır. Esasında parti değiştirmelerin en önemli sonucu parlamentoda bulunan siyasal partilerin sandalye dağılımında dalgalanmaya neden olmasıdır. Aralık 2022 itibarıyla TBMM'de yer alan 15 siyasal partinin sahip oldukları milletvekili sayısı 580 olarak kayıtlara geçmiştir (bk. Tablo 2).⁶²

Tablo 2: 27'nci Yasama Dönemi Milletvekillerinin Parti Değişimleri ve Sandalye Dağılımı⁶³

Parti Adı	Seçim Sonuçlarına Göre Meclisteki Sandalye Dağılımı	Yaşanan Geçişler Sonucunda Meclisteki Sandalye Dağılımı	Aralık 2022 İtibarıyla Meclisteki Sandalye Dağılımı
Adalet ve Kalkınma Partisi	295	Adalet ve Kalkınma Partisi	286
Milliyetçi Hareket Partisi	49	Milliyetçi Hareket Partisi	48
Halkların Demokratik Partisi	67	Halkların Demokratik Partisi	57
Cumhuriyet Halk Partisi	146	Cumhuriyet Halk Partisi	134
İyi Parti	43	İyi Parti	37
Bağımsız	0	Bağımsız	4
-----		Türkiye İşçi Partisi	4
-----		Demokrat Parti	2
-----		Memleket Partisi	2
-----		Büyük Birlik Partisi	1
-----		Demokrasi ve Atılım Partisi	1
-----		Demokratik Bölgeler Partisi	1
-----		Saadet Partisi	1
-----		Yenilik Partisi	1
-----		Zafer Partisi	1
Toplam	600	Toplam	580

Kaynak: Türkiye Büyük Millet Meclisi resmî çevrim içi sayfası, 27. Yasama Dönemi Milletvekillerinin Sandalye Dağılımı, <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi>, Yüksek Seçim Kurulu 24 Haziran 2018 Kesin Seçim Sonuçları, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96D.pdf>.

27'nci Yasama Döneminde yaşanan parti değişiklikleri hem TBMM'deki sandalye dağılımını⁶⁴ hem de temsil edilen siyasal parti sayısını doğrudan etkilemiştir. Elbette bu durum iktidar partisi ve ittifak ortağı açısından dezavantajlı bir sonuç doğurmamıştır. Ancak yine de TBMM'nin çok partili görüntüsü sonraki seçim dönemlerinde ideolojik parçalanmaları tetikleyecek mahiyettedir. TBMM'de yaşanan söz konusu parti değiştirmeler

⁶²TBMM Sandalye Dağılımı, <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi>, (20.11.2022).

⁶³Yüksek Seçim Kurulu, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96D.pdf>, (20.11.2022).

⁶⁴Milletvekilliği sona erenler de göz önünde bulundurulduğunda toplam milletvekili sayısında azalma olduğu görülmektedir. Milletvekilliği sona erenler için bk. [<https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/milletvekilligi-sona-erenler>, (22.11.2022)].

neticesinde temsil edilen siyasal parti sayısında artışlar yaşanmıştır. Örneğin, Zafer Partisi ve Yenilik Partisi bu yolla siyasal hayata dâhil olmuşlardır. Parti değişimlerinin seçim bölgeleri temelinde herhangi bir etki meydana getirip getirmeyeceği ise 2023 yılında yapılacak olan milletvekilliği genel seçimleri sonrasında anlaşılacaktır. Ancak bu bağlamda belirtilmesi gereken husus parti değişimlerinin seçim bölgelerinde çıkan sonuçları yansıtmadığı hususudur. Diğer bir ifadeyle milletvekillerinin parti değişimleri bölgelerde alınan oy oranlarını yansıtmaktan uzaklaşmaktadır. Ayrıca yapılan parti değişimleri politika yapım süreçlerini etkilediği gibi partilerin bölgedeki ağırlıklarını da değiştirebilmektedir. Parti değişimlere yol açan unsurların başında aşırı disiplinli parti yönetimleri gelmektedir. Bu bağlamda özellikle parti politikaları ile çelişen beyanatlarda bulunan milletvekillerinin ilkin disiplin kuruluna sevk edilmeleri ardından da partiden ihraç edilmeleri parti değişimleri kaçınılmaz hâle getirmektedir.

27'nci Yasama Dönemi milletvekillerinin genellikle parti içi muhalefetten doğan yeni siyasal partilere geçtikleri anlaşılmaktadır. Tablo 2'de TBMM'de seçildikleri partileri değiştiren 24 milletvekilinden⁶⁵ dördünün mensubu oldukları partilerden ayrılarak temsil görevlerine bağımsız olarak devam ettikleri görülmektedir. Yedi milletvekili parlamentoya girdikleri partiden doğan yeni siyasal partide yasama faaliyetlerine devam ederken altı milletvekili ise önceki partileriyle herhangi bir ideolojik bağı/benzerliği olmayan partilere geçiş yapmışlardır. Bir milletvekili ise eski partisine geri dönmüştür. Diğer beş milletvekili ideolojik açıdan birbirlerine benzeyen partilere geçmişlerdir.

Sonuç

Bu çalışmada Türkiye'de hükümet sisteminin değiştirildiği ve parlamentoda temsil edilen siyasi partilerden kopanların kurdukları yeni siyasal partiler temelinde 27'nci Yasama Dönemi çözümlenmiştir. Tablo 1'de ortaya konduğu üzere söz konusu yasama döneminde belirtilen gerekçeler ileri sürülerek toplam 24 milletvekili kendi partisini değiştirmiştir. Parti değiştirme gerekçeleri olarak; fikir ayrılıkları, parti politikalarına veya yönetimine karşı muhalefet, partinin kuruluş amaçlarından uzaklaşması, ihraç kararları, diğer partilere geçme arzusu ve antidemokratik uygulamalara karşı duyulan tepki gibi hususlar öne çıkmıştır. Bunlar içerisinde en fazla dile getirilen gerekçe ise fikir ayrılıkları olarak ifade edilmiştir. Bu gerekçeyi ileri süren milletvekilleri; İsmail Koncuk, Öztürk Yılmaz, Ahmet Şık, Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Avni Aksoy ve Özcan Özel olmuştur. Diğer yandan İsmail Ok, Mustafa Yeneroğlu ve Ümit Özdağ ise ayrılma gerekçelerini mensubu oldukları siyasal partilerin temel değerlerinden uzaklaşması olarak dile getirmişlerdir. Erhan Usta, Cemal Enginyurt ve Öztürk Yılmaz ise demeçlerine veya açıklamalarına tahammül edilmediği gerekçesiyle partilerini değiştirmişlerdir. Parti değiştiren 24 milletvekilinden altısının mensup oldukları önceki partilerinin ideolojisi ile benzerlik taşımayan partilere geçiş yaptıkları dikkat çekmektedir ki bunlar Tuba Vural Çokal, İsmail Ok, Nazır Cihangir İslam, Mehmet Ali Çelebi ve Tamer Akkal olarak öne çıkmaktadırlar. Buna karşılık Salihe Aydeniz, Barış Atay Mengüllüoğlu, Ahmet Şık, Erkan Baş, Salihe Sera Kadıgil Sütlü gibi milletvekillerinin ise önceki partilerinin ideolojileri ile benzerlik gösteren partilere geçtikleri anlaşılmaktadır.

Diğer yandan milletvekillerinin parti değiştirme gerekçeleri arasında diğer partilerle yürütülen ilişkiler ve kendi ideolojilerine daha uygun partide siyasete devam etme isteği öne çıkmıştır. Bu bağlamda ya yeni partiler kurulmakta ya da var olan partilerden birisine geçilmektedir. Böylece yaşanan parti değişimleri sayesinde parlamentoda

⁶⁵ Demokrat Partili Gültekin Uysal, İyi Parti ile yapılan seçim ittifakı çerçevesinde TBMM'ye bu partinin listesinden girdiği için parti değişimleri kapsamında değerlendirilmemiştir.

Türkiye İşçi Partisi, Demokrat Parti, Memleket Partisi, Büyük Birlik Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, Demokratik Bölgeler Partisi, Saadet Partisi, Yenilik Partisi ve Zafer Partisi gibi siyasal örgütlenmeler temsil edilmeye başlanmıştır. Bu durum hâliyle parlamentodaki sandalye dağılımında dalgalanmalara yol açmıştır.

KAYNAKÇA

- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2820.pdf>, (10.11.2022).
- 30362 sayılı 16 Mart 2018 tarihli Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180316-28.htm>, (28.11.2022).
- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Toplantısı Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=14d0a4b6-babe-479b-ae5d-328b0fc5b8d7>, (16.11.2022).
- Akyılmaz, Bahtiyar, Milli Egemenlik Kavramının Gelişimi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2 (2), 1998, s.1-12.
- Aldrich, John H., Bianco, William T., A Game-Theoretic Model of Party Affiliation of Candidates and Office Holders. *Mathematical and Computer Modelling*, 16 (8-9), 1992, s. 103-116.
- Aliefendioğlu, Yılmaz, Temsili Demokrasinin “Seçim” Ayağı, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, Sayı 60, 2005, s.71-96.
- Aydın, Mehmet Ali, Milletvekili Adaylarının Belirlenme Usulü ve Önseçim, *Yasama Dergisi*, 5, 2007, s.82-108.
- Baykan, Toygar Sinan, Kocaağa, Osman, Türkiye’de Yerel Seçimler için Adaylık Mücadelelerinde Parti Değişirme Olgusu: Niceliksel ve Niteliksel Çözümlemeyi Bir Araya Getirmek, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 2021, s. 46-75.
- Blais, Andre, “Political Leaders and Democratic Elections”, Aarts, Kees vd. (der.), *Political Leaders and Democratic Elections*. OUP Oxford, 2013, s.1-11.
- Desposato, Scott, Scheiner, Ethan, Governmental Centralization and Party Affiliation: Legislator Strategies in Brazil and Japan, *American Political Science Review*, 102 (4), 2008, s.509-524.
- Duran, Hasan, Aksu, Ahmet, Türkiye’de Milletvekillerinin Parti Değişimlerini Tür ve Biçimleri Bağlamında Yeni Türkiye Partisi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 2009, s.141-154.
- Erten, Emre, Türkiye’de Temsil Anlayışı ve Milletvekillerinin Parti Değişirmesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 1996.
- Grup Başkanvekili Hakkı Saruhan Oluç’un Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=cfd52714-4165-4ac7-b3b7-278e001a08a0>, (16.11.2022).
- Hayati Arkaz’ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=3ec22ce3-4b1c-4c13-be28-3f624abfc9ab>, (13.11.2022).
- Heller, William B., Mershon, Carol, Dealing in Discipline: Party Switching and Legislative Voting in the Italian Chamber of Deputies, 1988-2000, *American Journal of Political Science*, 52(4), 2008, s. 910-925.
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istifa-eden-chpli-sancar-komplo-var-bozacagim-41752603>, (11.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/memleket-partili-celebi-parti-gorevlerimden-istifa-ediyorum-41989227>, (16.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mhpden-ihrac-edilen-erhan-usta-iyi-partide-41607468>, (16.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-aykut-erdogdu-ve-tuba-torun-erdogdu-chpden-istifa-etti-42092676>, (13.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ahmet-sik-hdpden-istifa-etti-41509715>, (13.11.2022).

- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-mhpli-cemal-enginyurt-ihrac-talebiyle-disipline-sevk-edildi-41568700>, (16.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-iyi-parti-istanbul-milletvekili-istifa-etti-40942831>, (13.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-iyi-partiden-istifa-eden-vekil-ak-partiye-geciyor-41105814>, (16.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-mhpden-erhan-ustaya-ihrac-talebi-41071712>, (16.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tip-53-yil-sonra-tbmmde-40983154>, (13.11.2022).
- <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/afyonkarahisar/iyi-parti-il-baskani-gumus-gultekin-uysal-iyi-40894731>, (17.11.2022).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/06/04/meral-aksenerin-yardimcisi-fatih-mehmet-seker-fetoye-methiyeler-duzmus>, (03.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/07/10/aksener-bir-koltuk-daha-kaybetti?paging=5>, (07.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/08/14/bahceli-sahip-cikti-arkaz-mhpye-geciyor>, (04.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/11/10/ozturk-yilmaz-istifa-etmiyorum-sikiysa-at-beni>, (02.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/01/28/iyi-parti-manisa-milletvekili-tamer-akkal-partisinden-istifa-etti>, (04.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/02/17/iyi-parti-balikesir-milletvekili-ismail-ok-partideki-gorevlerinden-istifa-etti>, (03.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/02/17/iyi-partiden-istifa-eden-tuba-vural-cokaldan-meral-aksenere-sert-elestiri>, (02.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/03/02/son-dakika-haberi-chpden-istifa-eden-teoman-sancara-santaj-iddiasıyla-3-zanlı-yakalandı>, (03.01.2023).
- <https://www.sabah.com.tr/gundem/2022/06/30/son-dakika-skandali-ortbas-icin-aykut-erdogdu-istifaya-zorlandı?paging=2>, (04.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/24-haziran-secimleri-iyi-parti-milletvekili-adaylari-belirlendi-iste-2018-aday-listesi-2422074/>, (01.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/hayati-arkaz-iyi-partiden-istifa-etti-2572599/>, (04.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-parti-istanbul-milletvekili-fatih-mehmet-seker-istifa-etti-2604531/>, (03.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-ozturk-yilmaz-ihrac-edildi-2748722/>, (02.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/tip-53-yil-sonra-mecliste-2665789/>, (03.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/iyi-partiden-istifa-eden-vekil-akpye-gecti-3396523/>, (04.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/iyi-parti-antalya-milletvekili-sert-aciklamalar-yaparak-istifa-etti-5622137/>, (02.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-ahmet-sik-hdpden-istifa-ettigini-duyurdu-5793163/>, (03.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-iyi-partiden-bir-istifa-daha-5629781/>, (03.01.2023).
- <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-mhpli-cemal-enginyurt-partisinden-ihrac-edildi-5961169/>, (04.01.2023).

<https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/chpli-vekile-santaj-ve-tehditte-gozalti-sayisi-6ya-yukseldi-6290775/>, (03.01.2023).

<https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/aykut-erdogdu-ve-tuba-torun-chpden-istifa-etti-7221502/>, (04.01.2023).

İsmail Koncuk'un sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, https://twitter.com/ikoncuk/status/1512029596694323203?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1512029596694323203%7Ctwgr%5Ecb711fe02b534fa285c8104d34c81de0988440c9%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.birgun.net%2Fhaber%2Fismail-koncuk-zafer-partisi-nden-istifa-etti-383295, (12.11.2022).

İsmail Koncuk'un TBMM Genel Kurul Konuşmaları, <https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/UyeGenelKurulKonusma?donemKod=27&sicil=5UhtD2okrq0=>, (17.11.2022).

İsmail Ok'un Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=1e02d38b-12c4-4591-91f2-444f07c411fe>, (11.11.2022).

Laver, Michael, Benoit, Kenneth. The Evolution of Party Systems Between Elections, *American Journal of Political Science*, 47(2), 2003, s. 215-233.

Martin, Shane, vd., *The Oxford Handbook of Legislative Studies*, Oxford Handbooks, 2014. Mcmenamin, Iain, Gwiazda, Anna. Three Roads to Institutionalisation: Vote-, Office-and Policy-Seeking Explanations of Party Switching in Poland. *European Journal of Political Research*, 50(6),2011, s.838-866.

Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Avni Aksoy ve Özcan Özel'in Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=49ce557a-fde7-4ba2-9ef6-607bf207b770>, (15.11.2022).

Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Avni Aksoy ve Özcan Özel'in Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=72338b33-5698-46e8-92b6-2557d1a04ddc>, (15.11.2022).

Mehmet Ali Çelebi'nin sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, https://twitter.com/celebimehmeta?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor, (15.11.2022).

Milletvekili Seçimi Görev ve Sorumlulukları, TBMM Basın ve Yayın Daire Başkanlığı TBMM Basımevi, 2005.

Milletvekilliği Sona Eren Milletvekilleri, <https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/milletvekilligi-sona-erenler>, (22.11.2022).

Mustafa Yeneroğlu Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=55684b34-eb86-4952-a5c7-595a96824fc0>, (12.11.2022).

Mustafa Yeneroğlu Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=77c60893-6cd3-4932-8e0d-4a31edf722af>, (12.11.2022).

Nal, Sabahattin, Çirkin, Furkan, Halk Egemenliği ve Milli Egemenlik Teorileri Bağlamında Anayasacılık, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 79 (2), s.599-635.

Nazır Cihangir İslam'ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=4adbc664-876d-4a8d-83d6-e95cc87a1785>, (15.11.2022).

Öztürk Yılmaz Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=38dc2ffe-2774-4c64-9cc6-a06c0375e959>, (11.11.2022).

Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=d187e378-632c-4254-90e5-22ea3c38e36b>, (15.11.2022).

TBMM Meclis Gündemi, İsmail Koncuk Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=906e47e6-990d-438d-b1e3-d565d2977b13>, (17.11.2022).

TBMM Meclis Gündemi, İsmail Koncuk Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=15b4ecb9-426f-4943-a904-67022992b6cf>, (17.11.2022).

TBMM Sandalye Dağılımı, <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi>, (20.11.2022).

Teziç Erdoğan, Teziç, Erdoğan, Milli Egemenlik İlkesinin Kabulü ve Gelişimi Paneli, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları (21), İstanbul, 1986.

Teziç, Erdoğan, 100 Soruda Siyasi Partiler (Partilerin Hukuki Rejimi ve Türkiye’de Partiler), Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1976.

Tuba Vural Çokal için TBMM resmî web sitesinde hazırlanan özgeçmiş, <https://www.tbmm.gov.tr/milletvekili/milletvekilidetay?donemKod=27&sicil=tqpBpU86+Rw=>, (17.11.2022).

Tuba Vural Çokal’ın sosyal medya hesabından yaptığı açıklama, <https://twitter.com/tubavuralcokal>, (17.11.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (1.1.2023).

Ümit Özdağ’ın Basın Açıklaması, <https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=3b401fd1-8192-4db3-9595-330cc1f28340>, (15.11.2022).

Yenilik Partisi Genel Başkan Açıklaması, <https://www.yenilikpartisi.org.tr/GenelBaskan.html>, (11.11.2022).

Yüksek Seçim Kurulu 27. Yasama Dönemi Milletvekili Seçimlerine İlişkin Hazırlanan Oy Pusulası Kararı, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/2018CBMV-BirlesikOyPusulasi-KuraTutanagi.pdf>, (22.11.2022).

Yüksek Seçim Kurulu, <https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/24Haziran2018/KesinSecimSonuclari/2018MV-96D.pdf>, (20.11.2022).